

TAX EVASION IN FISCAL PARADISES

Viorel Roş*

Abstract: Tax avoidance, tax escaping represents tax evasion. Both in theory and in practice it is admitted that tax evasion takes two shapes: i) legal, or protected by the law and ii) fraudulent. He/She who reduces his/her taxable material in agreement with the law does not yet commit an illegal act. He/She only manages his/her business cleverly. But the fact that we use the term of legal “tax evasion”, besides the fact that it causes confusion between „legal tax dodgers” and „fraudulent tax dodgers”, makes us look at those who run their business cleverly as if they were criminals. We also unjustly apply this label to those who organize their business in *offshore* centers.

Key words: tax evasion, legal tax evasion, fraudulent tax evasion, duties, taxes, tax avoidance, fiscal paradises, *offshore* centers

The unbearable burden of taxation

Romania holds eminent places, if not absolute records, with regard to the number of duties and taxes, fiscal and parafiscal: almost 500, as well as to the number of hours a taxpayer – economic agent – must spend paying them: 200. We are the country where the name of a duty established in the 17th century, „*năpasta*” (**offence**), has today the meaning of serious injustice. We are the country that made the English Consul in the Romanian Principalities, sir Wilkinson, write almost 200 years ago: *“there is no person in this world more oppressed by despotism and overwhelmed by duties as the Romanian peasant in Walachia and Moldavia and no one could suffer with the same patience and resignation as he does, even half of the duties burdening him”*¹. The country that seems to have turned back in time with 200 years. The country lead by men incapable of studying and following a successful model, the one of Portugal for example, of simplifying the tax system and reducing the number of duties and taxes due to the tax system, so as to reduce bureaucracy, the costs for tax collection and the time lost with its payment. The country lead by political men incapable of offering to the population and to the economic agents a tax system that observes the elementary rules of taxation. The country where Adam Smith's work "The Wealth of Nations" was translation in vain, as well as many other works that should not be missing from the desk of those who hold the power of decision, in our name, in relation to the number and size of the taxes we must pay.

These men and women should be told that, during the same time as Wilkinson, one of this fellow country-men write about the situation in his country in somewhat similar terms: *“We pay taxes upon every article that which enters into the mouth, or covers the back, or is placed under the foot; taxes upon every thing which it is pleasant to see, hear, feel, smell, or taste; taxes upon warmth, light, and locomotion; taxes on every thing on earth, and the waters under the earth; on every thing that comes from abroad, or is grown at home; taxes on the raw material; taxes on every fresh value that is added to it by the industry of man; taxes on the sauce which pampers man's appetite, and the drug that restores him to health; on the ermine which decorates the judge, and the rope which hangs the criminal; on the poor man's salt, and the rich man's spice; on the brass nails of the coffin, and the ribbons of the bride; – at bed or board, couchant or levant, we must pay. The schoolboy whips his taxed top; the beardless youth manages his taxed horse, with a*

---

* Professor Ph. D. „Nicolae Titulescu”, University, Bucharest.

¹ Th. C. Aslan, *Tratat de finanțe*, p. 21, quoted by Gh. Bistriceanu, p. 17.

taxed bridle, on a taxed road! And the dying Englishman, pouring his medicine, which has paid seven percent into a spoon that has paid fifteen per cent, flings himself back upon his chintz-bed, which has paid twenty-two per cent, makes his will on an eight-pound stamp, and expires in the arms of an apothecary, who has paid a license of a hundred pounds for the privilege of putting him to death.”² But where is Great Britain today?

The average contemporary European works half the week to acquire the resources necessary to satisfy his/her individual needs and the other half to pay the duties, taxes and other mandatory obligations. But for the over the average European, the mandatory tax bites exceed this half, which made a famous cyclist, the French Bernard Hinault, declare that "when I pedal four times, three times I do it for the state and once for myself"³. The difference between us and the other Europeans is that their half cannot be compared to our half.

Our living in common, which leads to the general needs and public expenses (continuously increased by an infernal bureaucracy and by the multiplication of institutions and public employees who consume without producing anything), as well as the constitutional obligation to participate in the support of public duties, cost us dearly. But the participation in the support of these duties is not equal, equitable or meant to encourage the person producing taxable money.

Fiscal anaphoresis is no longer possible as it was before because there are no more places for the resigned taxpayer to seek refuge in, abandoning his/her assets in order to avoid the payment of the taxes, without the possibility of ever being found. And the organized resistance in against taxation, the intelligent battle with the authority exercising its taxation right in an excessive and prejudicial manner for the nation is not us (as it is, for example, in France or as it was in England ever since 1215). We seldom act individually, sometimes dissipating uselessly; other times seeking and finding solutions even in the law. One of these solutions is "tax evasion in fiscal paradises".

Tax evasion and its forms of manifestation

Tax evasion constitutes a major interest theme both for the politicians and for the public employees, especially for those who work in fiscal administration, as well as for the legislators. But in equal measure, tax evasion is a theme of interest for the tax-payers, i.e. for all those who have the (constitutional) obligation to give a (significant) part of their income to the budgets that make the functioning of the state possible.

The difference between those interested in the phenomenon of tax evasion varies in relation to the reasons for which they are studying, researching and trying to suppress it: the politicians because it is mentioned in their "job description", because it is their duty to ensure the functioning of the state, of its institutions, but also to acquire the necessary political capital that will allow them access to the Parliament, a position from which (some only for the image) they cannot agree with the phenomenon. Those in public administration, especially those working in the state finance administration, are interested in the phenomenon of tax evasion because they are paid for it. The legislators are interested because it is a law-related matter, thus connected with their profession.

But the tax-payer? Many of those mentioned above, wanting to live off the backs of the state, forget that state lives as a result of everybody's contribution. They especially forget that truly productive and real tax-payers are just those who produce and these are very few. It is them, the few, who really support all the expenses of the state: the duties and taxes paid by the public employees are, in fact, duties and taxes paid by the active tax-payers (inactive tax-payers meaning

---

² Sydney Smith, *Edinburgh Review*, 1820, quoted by Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costăș în *Dreptul finanțelor publice*.

³ Maurice Cozian, *Précis de fiscalité des entreprises*, Litec, 2007, 31e édition, p. 1.

those who are merely consumers, not those who provide a service by means of which they can finance themselves). And especially for them, for the active tax-payers, the fiscal obligation is part, together with the obligation of "fidelity to the country", to "protect the country" and to "exercise in good faith the constitutional rights and liberties", of the category of the duties set by the constitutions as "fundamental obligations". For the others, meaning for the public employees who merely consume without producing, this constitutional obligation has a meaning only to the extent that their public employee incomes are affected by the quota of duties established by the legislation in relation to them as well. But this duty seems to be enforced rather for the inactive public employers so as to create the semblance of equality among the citizens in relation to the taxes and not because the duties paid by them were real.

Strangely, it is them, the tax-payers that I have chosen to call active, that are not only the victims of some "frightening predators", i.e. of the states who, by an excess of duties, strip the tax-payers of a (significant) part of their work's revenues, but also of the repression of the same states when they avoid the payment of the taxes or when they try to reduce the fiscal burden they must bear. They are hunted mercilessly by the authorities that live off their backs, they are pointed at by the politicians in search of political capital and they are chastised by newspaper writers looking for sensational stories. And they are sometimes placed behind the walls erected with the help of their contribution and where their subsistence is also ensured by public funds, i.e. from the contributions of those who shall chose to pay their duties so as not to share their fate. But they are also victims of some, few but extremely capable, who know how to appropriate a consistent part of the state's incomes, meaning of our contributions.

Is it a vicious circle or a freely consented prison cell?

The state has but two options: the first is to ensure, under any price, the funds necessary to fulfill its responsibilities and the second to acquire these funds keeping our lives bearable even after we have fulfilled our monetary obligation in order to ensure the means necessary for its survival. Logic excludes the first: the state cannot acquire its sources under any price because that is not the reason for the state's being and its expenses.

But which are the tax-payers' reasonable options?

Payment of the duties or death were the options given by Justinian. The payment of the duties or the imprisonment of the debtors would constitute acceptable options even today if prison were to exonerate the tax-payer from the payment of the tax. The voluntary payment or the enforcement of the recalcitrant fiscal debtors seems preferable even for the state. Payment or tax evasion....? Is tax evasion a reasonable option?

The word "evasion" is used – rarely, but it is used – as a synonym for the word "to escape", whose significance is of "escaping from prison or from under a guard". Usually though the word "evasion" is used together with the word "tax", in the phrase "tax evasion" in order to designate the "avoidance of the tax obligations", which means the avoidance from the payment of duties to the state or to its territorial-administrative units.

In light of this concise definition, any avoidance of the payment of the tax obligations represents an act of tax evasion and any avoidance to fulfill a legal obligation represents an illegal act that must be sanctioned. But if, in principle, this is how things stands, why is it that the fiscal law admits that the tax evasion manifests itself in two different ways: "legal tax evasion" and "fraudulent tax evasion"? If the meaning of the word "evasion" is of avoidance of an obligation, and the obligation is by definition a duty, is not completely inappropriate to associate two words with contrary meanings in order to define a condemnable phenomenon? How can we admit that there is the possibility to legally avoid the fulfillment of an obligation? And if we admit that there is such a thing as legal tax evasion, does that not mean that we are setting up a much too penetrable border between it and the fraudulent tax evasion?

Just as interesting is the fact that the dichotomy of the notion of evasion, which does not have a tradition solely with the Romanians, is admitted not only by the justice (naturally, because it can only sanction the evasion which leads to the violation of the law) and by ideologists, but also by legislators, by political men/women and by financiers, all this, contrary to the almost unanimously admitted fact, that the phenomenon of tax evasion, which represents the taxation avoidance of a larger or smaller part of the taxable matter, in any of its forms of manifestation, has extremely detrimental consequences on the economy of the states.

To admit however that tax evasion is possible under the protection of the law without texturing its contents seems wrong as long as the law itself allows the avoidance of a part of the taxable matter, without it being considered a misdemeanor or an offense. The legal tax evasion is possible because the legislation of the country in which the fact is committed allows the exemption from tax of a number of incomes, parts of incomes, components of fortunes or of certain acts and facts which, under the rigorous observance of the principles of taxation generalization and equity, should not be exempt from taxation. In other words, legal tax evasion is possible because, although the legislator's intention was to not allow the avoidance from taxation of the taxable matters, the law, by means of its content (permissive or subject to interpretation), allows it.

But when the tax-payers, observing the law, place their businesses in fiscal paradises, in offshore centers, in order to pay less taxes, they are merely exercising a right, that of establishing the headquarters of the business so as to reduce – according to the law that allows this movement – the level of the contributions and to fulfill their fiscal obligation within reduced limits, but determined in accordance with the law. In these circumstances, to qualify the exercise of one's legal right of limiting the taxable amount due, with the strict observance of the law, as "legal tax evasion" seems a mistake as it distorts both the notion of "evasion" and the proper exercise of a series of rights.

Moreover, to admit that it can be talked of "legal fiscal evasion" also creates the wrong impression that the legislator either adopts erroneous laws, which can only rise questions regarding his/her prestige and authority, or the legislator admits a certain form of tax evasion, thus encouraging tax evasion in general. For these reasons, we believe that the so-called "legal tax evasion" can be considered, at most, an advantage created by the law for the tax-payers in order to help them reduce the taxable due amount *and its failure to exercise it only a proof of inefficiency*. When the legislator understands to eliminate this advantage, he/she shall have the simple solution of amending the law.

What are the causes of tax evasion?

The genesis of tax evasion is inseparably related to the duties and taxes, i.e. to the state and its appearance. The payment avoidance of tax obligations was a continuous preoccupation for those that had to pay them and it continues to be one nowadays as well as the need for resources of the states continuously increase and so does the fiscal pressure. But the multitude of obligations that the states impose on the tax-payers, as well as the burden of these obligations, have stimulated and continue to stimulate the resourcefulness of the tax-payers, meaning their preoccupation to find more new ways to elude the payment of the tax obligations.

Tax evasion is a national and international phenomenon and its forms of manifestation are constantly adapting, the tax evasion methods changing rapidly. Tax evasion was always active and ingenious, always a step before the fiscal laws because the revenue authority, aiming for the fortune of the individuals, harms them in their most sensitive interest: the money interest.

The tax evasion forms of manifestation were constantly perfected and the development of technologies and virtual trade opened up new horizons for this phenomenon as well. Underground

economy, tax evasion and corruption are statutes of the economy, manifestations of the economic and social behavior of the tax-payers who are officially blamed by the public authorities, by the mass media and by the political figures, but which do not escape the condemnation of the average citizen, but are also appropriate for a certain understanding and even practiced, for various reasons.

Tax evasion is a complex phenomenon, with multiple causes, of which we only mention a few:

- **the psychological factor**, translated in the wish of the tax-payer to never pay what he/she cannot pay. For the average citizen, to chat the revenue authority is a test of ability, not of honesty, and the payment of the fiscal obligations is seen as a proof of naïveté, not of integrity. But what of the business men and women? Their wish to gain substantial earnings in a relatively short term or just the natural wish to not pay the smallest possible amounts to the budgets lead to the rise not only of a collective feeling of fiscal amorality, but it can also lead to the stimulation, research and inventing of the most diverse and ingenious procedures and methods, all in order to elude the payment of the amounts due to the state budget or to the local budgets.

- **the excess amount of duties and taxes that make the fiscal burden hard to accept.** The states request many tax obligations of their tax-payers, harm them in their most sensitive interest: their money interest. When the fiscal burdens press down hard on the taxable due amount (the profit, n.n.), it tends to escape so as to be saved. The excessive amount of the duties shall finally affect the substance of the taxpayers' fortune, which is why they create a reflex by which the capitals and incomes that the revenue authority wants to excessively tax "disappear". A tax should never alienate the taxable due amount. The more fugitive this fortune is, the more moderate should the tax be. The excessive taxation enforced by the legislators is just as guilty for the phenomenon as evasion as those who, due to the mentioned excess, are provoked to commit tax evasion.

- **the fiscal facilities** that the political power grants certain economic agents for reasons not related to fiscal politics, but to political clientelism. Romania has a long tradition in this respect, the Ministry of Finance having within its organizational structure, and not just a few times during its history, a "service for exempted bodies", meaning an institution specialized in the satisfaction of the political clientele. But such a conduct of the power undoubtedly constitutes a bad example and leads to evasion conducts from those who do not benefit from such exempts.

- **the imperfections of the legal system**, the ambiguity and the uncorrelation of the system of normative acts, in lack of a coherent fiscal policy and under the increase of the inflation rate and of the population's depletion phenomenon, the legal void encourages the evasion behavior and is an element that promotes the lack of education.

- **the lack of direct prejudice** makes the phenomenon of tax evasion escape the disapproval of the big mass of citizens because they are not touched by this occurrence directly and concretely. Others tax evasions do not prejudice them in a direct way, such as the payment of the taxes does not seem to bring them any visible benefit.

- **the impossibility to exterminate the phenomenon:** experience has proven that tax evasion can only be limited, but certainly not exterminated. The tax-payers show compassion in relation to this phenomenon because life taught them that they too could be forced to avoid the payment obligations to the budgets due to various reasons, the burden of taxation being one of these reasons, which is hard to fight.

- **the transformation of the frauds in tax obligations for the population:** life proved that numerous large frauds, many of them having taken place even in the private sector, have become, in a row that seems endless and due to populist considerations, a tax obligation for the honest citizens. The latter thus develop a feeling of justified revolt, a rejection of the unrightfully imposed

obligation, the wish to “make justice” in the only way they have at their disposal: failure to pay, without risks or with minimum risks, the obligation which is justifiably considered unjust.

But there is also a series of **more subtle reasons that justify the phenomenon of legal tax evasion**, these standing exactly at the basis of a number of official policies. Thus, there are those who believe that *“it is possible that, in the long-term, the economy in its whole will have to gain if from tax evasion if the effectiveness with which the resources derived from the evasion is greater than the one the government obtained for these funds.”* That is why we must not be surprised that *„Surely one secret of the Japanese is their officially encouraged ‘tax evasion’ on capital formation. Legally a Japanese adult is allowed one medium-sized savings account the interest in which is tax-exempt. Actually Japan has five times as many such accounts as there are people in the country, children and minors included. As a result they have the world’s highest rate of capital formation. But one way or another, „a country that wants to remain competitive in an entrepreneurial era will have to develop tax policies which do what the Japanese do by means of semi-official hypocrisy: encourage capital formation”⁴.*

But there are countries that encourage the investment process by means of a low taxation system and the results of this type of fiscal policy cannot leave the capital owners indifferent. Some of these countries are known as “fiscal paradises”.

Tax evasion in fiscal paradises

Legal tax evasion comes in numerous forms, one of them being, without doubt, the placing of businesses outside of onshore markets, i.e. in offshore territories, meaning somewhere “out at sea” or “off the shore”, in territories where, due to various reasons, the states granted certain advantages to those who populated them, among which the fiscal advantages were one of the most attractive. These states offer an escape from a severally controlled environment to a space that offers a greater liberty to act and where the fiscal pressure is highly reduced or null.

The development of the fiscal paradises, the so-called offshore centers, date back to last century’s ‘60s and ‘70s and are mostly due to the protectionist regulations and large taxes on the basic markets (onshore) and to the need to compensate the distortions generated by these measures in the international trade, but also to the success of the limited liability companies at their appearance in England, these companies representing, as it seems, the parting point of the offshore centers. But the origins of the fiscal paradises are old and can be found in Ancient Greece, where the traders, in order to avoid the payment of the 2% tax from the value of the imports and exports, moved their businesses on the islands, one of these islands – Delos – being a model for such a fiscal paradise.

The offshore centers were not, are not and must not be seen as areas where financial criminality is at its best, at least due to the fact that most of these centers enjoy a good reputation due to the quality of the financial services they offer, to their innovation capabilities, to the creation of new financial products, to the promoted marketing strategies and because many onshore centers take over the successful model of the offshore financial innovations. Even so, their reputation is doubted by the OECD, which states that they lead to a damaging competition of the taxes, that they offer non-resident inhabitants the possibility to escape taxation, that they are characterized by lack of transparency, that they refuse the exchange of information in relation to the tax-payers recorded on their territory and that they are characterized by the lack of substantial activities, this being one of the causes for the tendency to change their name to “offshore financial centers” or to “international financial centers”, but first we must take note that this last name may give rise to unwanted and unacceptable confusions.

---

⁴ P. F. Druckner (Inovația și sistemul antreprenorial, Ed. Enciclopedică, 1993, p. 171.

The offshore centers continue to attract because they offer financial products with high demand, at low prices and a high quality level, due to the stability in regulations they enjoy and because of the safety they offer to the beneficiaries of the services, because they are less or not at all influenced by the harmonization of the laws within the European Union and have a certain degree of freedom that the other onshore centers are missing because the formalities and the time necessary to establish a trading company are reduced, due to the secrecy assurance in case of certain operations.

At the same time, the high inflation rates on the onshore markets, the political instability, the high level of taxation, the protectionist measures, the control of the exchange rate (where applicable), the bureaucracy of the banking and of the fiscal-administrative system, the fact that the financial markets are not sufficiently liberated, shall continue to constitute a reason to take refuge in the offshore centers.

But the doctrine associates tax evasion and especially international tax evasion with the fiscal paradises located in territories or countries where the importance of the fiscal takoff is reduced or inexistent, such as: Andorra, Dutch Antilles, Antigua and Barbados, Bahamas, Bahrain, Cayman Islands, Delaware, Switzerland, Hong Kong, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Panama, Singapore. In these countries or territories are established and registered foreign trading companies to which the profits made by companies located in countries with high taxes are directed.

England still has 13 dependent territories, 9 of which, due to various reasons, taxation is reduced. Among these are: Belize (Guatemala considers that this territory belongs to it), Bermuda Islands, The Caribbean, British Virgin Islands and Gibraltar. The offshore financial centers belonging to Great Britain are packed with banks from around the world, such as the great American banks Citibank, Chase Manhattan and Banker Trust, the Swiss colossus Credit Suisse, Banque Nationale de Paris or Dutch banks such as ABN-AMRO and Miess Pierson, etc.

In Liechtenstein (whose external interests are represented by Switzerland, with which it also established a customs and monetary union) are registered more companies (approximately 40,000) than the entire population of the country (approximately 25,000 inhabitants). This situation is due to the fact that any trading company that establishes its headquarters on the territory of this state is exempt from the payment of the income tax. In the Cayman Islands, the number of the registered trading companies amounts to approximately the number of the population (20,000), the attraction being motivated by the reduced level of taxation. Switzerland, the Dutch Antilles, etc. are also attractive because of the relatively low taxation system.

History itself validated the fiscal paradises and we shall mention Switzerland as one of the starting points for the development of the fiscal paradises, as, in the eve of the World War II it offered confidential banking services to the Jews, accepting anonymous deposits. An example of modern fiscal paradise is the Bahamas, which during last century's '60s managed, by offering the non-resident entities a separate taxation system in order to attract in a short period of time big investments and to place its territory on the second place in the top regarding the taxes derived from banking services.

For some, tax evasion and money laundering seems to be the reason when appealing to offshore centers, and a few cases with great resonance in the world of finance (Enron and Parmalat businesses, or the gross frauds in the "Sealand Principality" and the "Melchizedek Dominion") justify such an appreciation and the prejudgments that have been deeply implemented in the mind of those who are fighting against tax evasion and fiscal fraud. Sometimes, even at institutional level, one of the most critical positions against the offshore phenomenon belongs to, as seen before, the OECD.

The views, the opinions on the phenomenon have evolved a lot in the last three years, and these evolutions have various causes. Among them is the quality of the products and services offered in the offshore centers. They attract clients because they offer financial products on high demand, at low prices and at a high qualitative level. They also attract clients due to the stability in regulation they enjoy and which offers safety to the beneficiaries of the services. They are attractive because they are much less or not at all influenced by the harmonization of the laws within the European Union and have a certain degree of freedom that onshore centers cannot provide. Also, they attract clients because the formalities and the time necessary for the establishment of trading companies are reduced. They attract because the secret of certain banking operations is ensured. They attract because they are the opposite of what is happening on the onshore markets, which are marked by high inflation rates, political instability, high level of taxation, excessive protectionist measures, control of the monetary exchange, bureaucracy of the banking system and of the fiscal-administrative one, insufficient liberalization of the financial markets, phenomena accompanied by the brutal violation of the banking secret and of the confidentiality rule and which, not just a few times, constitute genuine assaults to the right to a private life, intimacy, secrecy of correspondence, etc.

In any case, the phenomenon cannot and must not be ignored because, according to the English publication London Times, more than half of the money travelling worldwide “revolves” around the *offshore*⁵ medium and because every year 140,000 trading companies with this kind of status are established. Because they confirm Adam Smith’s theory regarding jurisdictions with a competitive advantage, which, applied to the examined field affirms that the financial offshore centers exist because the capital migrates from the states where it is heavily taxed and controlled to the states where the capital can “work” for its owners. Specialists even talk about an “*offshore megatrend*”, determined by the fact that more and more persons discover the offshore financial world.

Certain changes in the position towards offshore centers by the American administration, and by the European Union and the CJEC are not accidental.

Thus, in a report published in 2005, also signed by the Vice-president of the Federal Reserve Bank of the USA, the positive effects of the offshore centers were being remarked in relation to the increased competitive character of the financial field. And in a document of the United States Congress, of a more recent date, it was mentioned that: *„the offshore financial market has many advantages for rational economic operations [...] The reasonable expectation, when one learns that an entity is engaged offshore, is that it is there for honest economic reasons, buttressed by whatever advantages privacy holds. The major categories for offshore use are to profit from higher interest rates when lending, to enjoy lower interest rates when borrowing, to escape taxation, to enjoy greater business flexibility by avoiding regulation in an efficient market, to enjoy the protection of confidentiality when engaged in activities (as what is known by others beforehand can endanger the success of the business or the profit margin), and under confidentiality terms, to hide and enjoy other risk diminution methods by means of offshore diversification, future speculations and others.”*

The case of the United States of America, a country with a fairly low taxation rate is a good example for the study of the tax evasion phenomena in fiscal paradises because, according to the prestigious publication “Fortune”, the first 1000 American corporations pay a very low income tax or do not pay at all. Or should this mean that the mentioned corporations are not at all or almost completely unprofitable. If such were the case, the following questions naturally rise: If they are not profitable, why do investors keep buying their stock? If they do not bring profit to the

---

⁵ Thomass P. Azzara – „Tax Havens of the World,” 7th edition, New Providence Press, p.9

investors, how come the main stock exchange, the New York Stock Exchange, where their stock is traded, does not crash? What is the connection with the fact that a quarter of the 1000 “unprofitable” corporations are registered in the state of Delaware? Why 40% of the companies listed on the New York Stock Exchange and 37% of those listed on the American Stock Exchange are registered in the same small American state? What is the explanation for the massive migration, which took place during the last years, of the headquarters of the American companies to the same state and how come that in a state with only 684,000 inhabitants over 200,000 companies are nowadays headquartered there? And last but not least, how is this phenomenon related to a decision of the Supreme Court of the United States which stipulated that: **„Anyone has the right to organize their business so as to reduce to the minimum the payment of the applicable taxes: no one must plan their expenses and incomes in relation to the maximum exigencies of the Department of Finance: no citizen has the patriotic duty to pay the maximum amount of duties”** (quoted from G. Caraiani, *Zonele libere și paradisurile fiscale*, Decizie în dosarul *Helvering v. Gregory*, p. 7), which must be accepted as an official position of the American justice towards the phenomenon unfittingly named “legal tax evasion” and which implies and justifies the dichotomy of the evasion term: in legal tax evasion and fraudulent tax evasion.

Nevertheless, we must state that the Supreme Court of the United States only paraphrased Adam Smith, the author of “*The Wealth of Nations*”, who affirmed more than 200 years before that **“each person, for as long as he/she does not breach the law, is entitled to manage his/her own earnings, in his/her own personal manner”**. Or may another (almost) just as famous American economist, who is also closer to our times, Milton Friedman, laureate of the Nobel Prize for economy in 1976, who offered us the justification for tax resistance and usage of the tax evasion in the following terms: *„finally, it seems illogical to say that a man is entitled to what he has produced by personal capacities or to the produce of the wealth he has accumulated, but that he is not entitled to pass any wealth on to his children; to say that a man may use his income for riotous living but may not give it to his heirs”*.

The European Union, preoccupied (in excess) with the problem of tax harmonization and with the coordination of the fiscal policy of the Member States (because it represents a component of the integration process, but it is also proves the increase of the Union’s role and of its institutions), is at least reticent, if not visibly hostile, towards the term offshore. Of course, the problems that the accession to the European Union of all the states with the status of “fiscal paradise” would create are not few and they are also not easy to solve and this all the more as the level of taxes constitutes a prerogative of each Member State, and the Member States are not willing to give up this important prerogative of their sovereignty. The fiscal regulations within the offshore financial centers do not coincide with the fiscal policy of the European Union, especially in relation to the transparency requirements, respectively fiscal non-discrimination, this being the reason for which states that have become members of the European Union (e.g. Cyprus) has to gradually give up or diminish the fiscal facilities offered to companies and to offshore activities.

But if the attention given to this problem is justified, the rejection and especially the absolute condemnation of the phenomenon cannot be just as easily justified, even if we only take into consideration the fact that, through the quality of the services and of the products, the offshore centers can be a model for the institutions and the companies operating onshore, or (especially) that half the money circulating throughout the world pass through these centers, although they represent as surface, number of inhabitants and economic power an insignificant percentage.

On the other hand, we must also observe that the jurisprudence of the Court of Luxembourg complies with the principles and with the fundamental values of law when it confirms the right of the founders to freely decide in relation to the state where they want to establish the headquarters of the company and with regard to the state(s) where they shall perform their activity

(onshore/offshore), the right of the foreign companies to equal treatment as the domestic companies, the sovereign right of the states to establish the number and size of the taxes, as well as the need of fiscal cooperation among the Member States, as a component of the principle of loyal collaboration and fidelity. The Court apprehended that *“the circumstance that a Community national wishes to obtain fiscal advantages in force in another Member State, other than the one where he/she resides, cannot forbid him/her the right to incorporate a company based on the dispositions of the Treaty, and, as a result, the circumstance that the company is incorporated in a Member State in order to benefit from a more favorable legislation does not in itself constitute an abuse of this freedom⁶. But, while the simple circumstance that a resident company establishes a secondary office, such as a branch, in another Member State, it cannot constitute a general presumption of tax evasion and it cannot justify a measure that compromises the exertion of a fundamental freedom, although, a national measure that restricts the freedom to establish a branch can be justified in case it specifically aims for purely artificial arrangements meant to avoid the legislation application of the specific Member”⁷.*

The option to perform the activity in an offshore center does not have, in itself, anything condemnable. And this, because although there are certain controversies in relation to their use, the option legitimacy idea is acceptable for the establishment of a company in such a center, because they made history, because they have known a continuous evolution and their successes that place them in front of other traditional centers, being able to act as models for the latter, because they are attractive and shall develop in the future, because, although there are offshore centers that bear the suspicion or even the proof that they were the place for the performance of illegal actions, the onshore centers are not all “clean” either, but also because one of two bills or coins put in circulation transits these centers.

Then, because the use of the legal facilities that the international financial centers offer, including the duties and tax exemptions, constitute a legitimate option and a fiscal planning method currently and legally used, in international relations. And because it has been proven that the judgment of the offshore activities must not be mistaken for the judgment of the tax fraud problems, even if the offshore structures can also be used for those purposes.

Offshore centers, a solution for all businesses.

The offshore state of a trading company offers advantages both to the investor and to the state or territory with this status. It offers advantages to others as well, such as the onshore companies that offer similar services and for which the offshore companies can represent models to be followed or competitors to confront, a competition which can lead to the appearance of better products and services.

An offshore center brings **fiscal advantages** to the investor (zero taxation and almost zero taxation because the companies incorporated in fiscal paradises only pay an annual fixed registration fee, and the profit is taxed in the state of residence in a quota amounting to 0-5%), minimum accounting formalities, opportunities to avoid the double taxation (in some cases) which allows the substantial reduction of the fiscal duties, etc., but also a series of related advantages: confidentiality, shareholding anonymity, reduced risks, reduced level of bureaucracy, flexibility and efficiency in incorporating the company, absence of traumatizing verifications, the possibility to perform the operations and keep the savings in a currency that makes the reduction of the losses following the exchange operation possible.

---

⁶ Pct. .27 of the Judgment given in the Centos case and pct.. 96 of the Judgment in case C-167/01, Inspire Art, Rec.2003, p.I-10155

⁷ Pct.. 26 in case ICI, pct.37 in the Judgment of case C-324/00, Lankhorst-Hohorsdt, in Rec 2002, p. I-11779

The offshore financial centers exist because the capital migrates from states where it is excessively taxed to states where it can work with a maximum or profit for its owners. And, anyway, the need and the desire to expatriate the capital and the businesses are more pronounced where the state intervention is bad.

But the companies that operate in these centers obtain advantages for the states with this type of regime by: registration, operation, license, etc. taxes, work places, capitalization of the local economic potential, elimination of poverty and of the effort to help the offshore territories. But to the states from which the companies leave for other countries or for “fiscal paradises”, this phenomenon should bring many anxiety moments, but not adverse reactions. Because the offshore phenomenon brings to light the imperfections in the regulation of the onshore activities.

Thus, we have all the reasons to look towards the “fiscal paradises” and to register our businesses there. And there should be no reason, argument or interdiction that can stop us from the desire to do business in a fiscal paradise, except the lack of courage to intelligently exploit the opportunity that such a business movement offers or the narrow-minded visions of those incapable to understand that the model to be followed is the one that works well and not the one that makes you run from it. And the one that works with results that attract any investors can only be stopped by taking risks that the states have no interest to assume. The American Walter H. Diamond (1914-2008), expert in commerce, taxes and economy, author of 81 specialty books, did not randomly express his conviction that the offshore investments shall develop fast in the future, even contrary to the attacks, the restrictions imposed by the governments, the negative lists, and other such measures and concluded that *“actually, I believe that the 21st century will be known as the century of offshore offices”*.

Have the Romanian business men/women understood that operating a business in the “fiscal paradises” represents a great opportunity that cannot be ignored and that the “escape” to the offshore does not imply a fraudulent tax evasion? Yes, of course, because recently, a British consultancy company declared to a prestigious business magazine that it performs 600 registrations a year and that 80% of its clients are Romanian.

EVAZIUNEA ÎN PARADISURILE FISCALE

Viorel Roș*

Rezumat:

Sustragerea, fuga din fața impozitelor, constituie evaziune fiscală. În teorie, dar și în practică se admite că evaziunea fiscală îmbracă două forme: i) legală, adică la adăpostul legii și ii) frauduloasă. Cel care își reduce materia impozabilă în acord cu legea nu săvârșește însă un act contrar legii. El își conduce doar inteligent afacerile. Dar faptul că utilizăm noțiunea de „evaziune fiscală” legală, afară de faptul că provoacă o confuzie între „evaziioniștii legali” și „evaziioniștii frauduloși”, ne face să-i privim pe cei care își conduc afacerile în mod inteligent ca pe infractori. Este eticheta pe care, în mod nedrept, o aplicăm și celor care își organizează afacerile în centre offshore.

Key words: tax evasion, legal tax evasion, fraudulent tax evasion, duties, taxes, tax avoidance, fiscal paradises, *offshore* centers

Insuportabila povară a fiscalității

România deține locuri fruntașe, dacă nu chiar recorduri absolute, în privința numărului de impozite și taxe, fiscale și parafiscale: aproape 500, dar și a numărului de ore pe care trebuie să le petreacă un contribuabil – agent economic - spre a le plăti: 200. Suntem țara în care numele unui impozit instituit prin secolul al XVII-lea, „năpasta” are azi semnificația de nedreptate gravă. Suntem țara care l-a făcut pe consulul englez în Principatele Române, sir Wilkinson, acum aproape 200 de ani, să scrie că: „nu există popor în lume care să fie mai apăsător de despotism și copleșit de dări ca țărânul român din Muntenia și Moldova și nimeni nu ar putea suferi cu aceeași răbdare și aceeași resemnare ca dânsul, nici chiar jumătate din sarcinile care apăsau deasupra lui”¹. Țara care pare a se fi întors în timp cu 200 de ani. Țară condusă de oameni incapabili să studieze și să urmeze un model de succes, acela al Portugaliei de exemplu, să simplifice sistemul fiscal și să reducă numărul de taxe și impozite sistemul fiscal, spre a reduce birocracia, costurile colectării impozitelor, timpul pierdut cu plata lor. Țara condusă de oameni politici în neputință să ofere populației și agenților economici un sistem fiscal care să respecte regulile elementare ale impunerii. Țară în care s-a tradus și publicat degeaba lucrarea „Avuția națiunilor” a lui Adam Smith, dar și multe alte lucrări ce n-ar trebui să lipsească de pe masa celor ce decid, în numele nostru, asupra numărului și mărimii impozitelor pe care trebuie să le plătim.

Acestor oameni trebuie să le spunem că, în aceeași perioadă cu Wilkinson, un compatriot al acestuia scria despre situația din țara sa în termeni oarecum asemănători: „Avem impozite pe fiecare articol care ne intră în gură, ne acoperă spatele sau pe care punem picioarele; impozite pe ce e plăcut să vezi, pe ce e plăcut să auzi, pe ce e plăcut să simți, să respiri sau să guști; impozite pe căldură, pe locomoțiune, impozite pe tot ce e terestru și subteran, pe tot ce e produs în țară și pe tot ce ne vine din străinătate; impozite pe materii prime și pe orice valoare nouă creează omul; impozite pe sosurile care ne excită pofta de mâncare și pe doctoriile care ne dau sănătate; pe hermina care împodobește roba magistratului și pe funia care spânzură pe criminal; pe cielele sicriului și pe panglicile miresei. În pat sau la masă, când te scoli sau când te culci trebuie să plătești. Școlarul biciuiește sfârleaza lui taxată. Tânărul imberb conduce un cal taxat, cu un ham taxat, pe un drum taxat! Iar englezul muribund îți toarnă doctoria pentru care a achitat un impozit

* Prof. univ. dr., Universitatea „Titu Maiorescu”, București

¹ Th. C. Aslan, Tratat de finanțe, p. 21, citat de Gh. Bistriceanu, p. 17.

de 7% într-o lingură pentru care a plătit cu același titlu 15% și zace pe un cearceaf de indiană în prețul căruia este încorporată o taxă de 22%, ca să moară în brațele unui farmacist care a plătit 100 de lire licență, pentru a avea dreptul să-l omoare.”² Dar unde este azi Marea Britanie ?

Europeanul mediu din zilele noastre muncește jumătate de săptămână pentru a-și procura resursele necesare satisfacerii nevoilor individuale și cealaltă jumătate pentru a plăti impozitele, taxele și celelalte contribuții obligatorii. Dar pentru europeanul aflat peste medie, prelevările obligatorii depășesc această jumătate, ceea ce a făcut pe un ciclist celebru, francezul Bernard Hinault, să afirme că „atunci când pedalez de patru ori, de trei ori o fac pentru stat și o dată pentru mine”³. Diferența între noi și ceilalți europeni stă doar în faptul că jumătatea lor nu poate fi comparată cu jumătatea noastră.

Conviețuirea noastră în comun, din care se nasc nevoile generale și cheltuielile publice (sporite continuu de o birocrație infernală și de multiplicarea instituțiilor și a bugetarilor care consumă fără a produce nimic), dar și obligația constituțională de a participa la susținerea sarcinilor publice, ne costă foarte scump. Dar participarea la susținerea acestor sarcini nu este nici egală, nici echitabilă, nici de natură a încuraja pe cel care creează materie impozabilă.

Anahoreza fiscală nu mai este posibilă ca în vechime, pentru că nu mai există locuri în care contribuabilul resemnat să se retragă, abandonându-și bunurile, spre a se sustrage de la plata impozitelor, fără puțința de mai fi găsit. Iar rezistența organizată în fața impozitelor, lupta inteligentă cu autoritatea care își exercită dreptul de impunere de o manieră excesivă și păgubitoare pentru națiune, nu ne este proprie (așa cum este, de exemplu, în Franța, ori cum a fost în Anglia încă la 1215). Acționăm cel mai adesea individual, uneori risipindu-ne inutil, alteori căutând și găsind soluții chiar în lege. Una dintre aceste este „evaziunea în paradisuri fiscale”.

Evaziunea fiscală și formele ei de manifestare

Evaziunea fiscală constituie o temă de interes major atât pentru politicieni cât și pentru funcționarii publici, îndeosebi pentru cei din administrația fiscală, dar și pentru juriști. Dar în egală măsură, evaziunea fiscală este o temă de interes pentru contribuabili, adică pentru toți acei care au îndatorirea (constituțională) de a vărsa o parte (consistentă) din venitul lor la bugetele care fac posibilă funcționarea statului.

Deosebirea între cei interesați de fenomenul evaziunii ține de motivele pentru care o studiază, o cercetează și încearcă să o reprime: politicienii pentru că intră în „fișa postului” lor, pentru că este de datoria lor să asigure funcționarea statului, a instituțiilor sale, dar și pentru a dobândi necesarul capital politic care să le permită accesul în Parlament, poziție din care (unii numai pentru imagine) nu poți fi de acord cu fenomenul. Cei din administrația publică, îndeosebi cei din administrația finanțelor statului, sunt interesați de fenomenul evaziunii pentru că sunt plătiți pentru aceasta. Juriștii pentru că materia aparține dreptului, adică profesiei lor.

Dar contribuabilul ? Mulți din cei amintiți mai sus, voind să trăiască de pe urma statului, uită că statul trăiește din contribuția tuturor. Uită mai ales faptul că într-adevăr productivi și adevărați contribuabili sunt doar aceia care produc, iar aceștia sunt foarte puțini. Aceștia, pușinii, sunt cei care suportă, în realitate, toate cheltuielile statului: impozitele și taxele plătite de bugetari sunt, în fapt, impozite și taxe plătite de contribuabilii activi (înțelegând prin contribuabili inactivi pe cei care sunt doar consumatori, nu și pe cei care asigură funcționarea unui serviciu care se poate autofinanța). Și în mod special pentru ei, pentru contribuabilii activi obligația fiscală face parte,

² Sydney Smith, *Edinburgh Review*, 1820, citat de Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Coștaș în *Dreptul finanțelor publice*.

³ Maurice Cozian, *Précis de fiscalité des entreprises*, Litec, 2007, 31e édition, p. 1.

alături de aceea de „fidelitate față de țară”, de aceea de „apărare a țării” și de aceea de „exercitare cu bună credință a drepturilor și libertăților constituționale” din categoria celor desemnate de constituție ca fiind „îndatoriri fundamentale”. Pentru ceilalți, adică pentru bugetarii care consumă fără a produce, această îndatorire constituțională are semnificație doar în măsura în care veniturile lor de bugetari sunt afectate de cuantumul impozitelor stabilite de legiuitor și în sarcina lor. Dar această sarcină pare a fi impusă bugetarilor inactivi mai degrabă pentru a crea o aparență de egalitate a cetățenilor în fața impozitelor decât pentru că impozitele plătite de ei ar fi adevărate.

În chip ciudat, ei, contribuabilii pe care am ales să-i numesc activi, sunt nu doar victimele unor „înspăimântători prădători”, adică a statelor care prin exces de impozite îi deposedează pe birnici de o parte (însemnată) a produsului muncii lor, dar și a represiunii din partea aceluiași state atunci când se sustrag de la plata dărilor sau când încearcă să-și reducă sarcina fiscală pe care trebuie să o suporte. Sunt vânați fără milă de autoritățile care trăiesc pe seama lor, sunt arătați cu degetul de către politicienii în căutare de capital politic, sunt puși la stâlpul infamiei de gazetarii mereu în goană după senzational. Și ajung, uneori, în spatele zidurilor supraînălțate prin contribuția lor și unde subzistența le este asigurată tot pe seama fondurilor publice, adică a contribuțiilor celor care vor alege să-și plătească dările pentru a nu le împărtăși soarta. Dar ei mai sunt și victime ale unora, foarte puțini dar și deosebit de abili, care știu cum să-și facă parte consistentă din veniturile statului, adică din contribuțiile noastre.

Un cerc vicios sau o închisoare liber consimțită ?

Statul nu are decât două opțiuni: prima este aceea de a-și asigura, cu orice preț, fondurile necesare pentru a-și putea îndeplini sarcinile, a doua, este aceea de a și le procura făcându-ne, totuși, viața suportabilă și după ce noi ne îndeplinim îndatorirea de a-i asigura mijloacele bănești necesare supraviețuirii sale. Logica o exclude pe prima: statul nu-și poate procura resursele cu orice preț pentru că nu aceasta este rațiunea de a fi a statului și a cheltuielilor lui.

Care sunt însă opțiunile rezonabile ale contribuabililor ?

Plata impozitelor sau moartea erau opțiunile sub Iustinian. Plata sau închisoarea datornicilor ar constitui și azi opțiuni acceptabile dacă închisoarea ar fi exoneratoare de plată. Plata benevolă sau executarea silită a debitorilor fiscali recalitranti pare preferabilă și pentru stat. Plata sau evaziunea ....? Dar este evaziunea o opțiune rezonabilă ?

Cuvântul „evaziune” se folosește – rar, dar se folosește – și ca sinonim al cuvântului „a evada”, a cărui semnificație este aceea de „a fugi dintr-o închisoare sau de sub pază”. În mod uzual însă, cuvântul „evaziune” este folosit împreună cu cuvântul „fiscal”, în sintagma „evaziunea fiscală” pentru a desemna „sustragerea de la obligațiile fiscale”, adică sustragerea de la plata dărilor către stat ori unitățile sale administrativ teritoriale.

În lumina acestei concise definiții, orice act de sustragere de la plata obligațiilor fiscale reprezintă un act de evaziune fiscală și orice sustragere de la îndeplinirea unei obligații legale reprezintă un act ilicit care trebuie sancționat. Dar dacă, principial, așa stau lucrurile, de ce dreptul fiscal admite că evaziune fiscală îmbracă două forme de manifestare: „evaziunea fiscală legală” și „evaziunea fiscală frauduloasă” ? Dacă sensul cuvântului „evaziune” este acela de sustragere de la o obligație, iar obligația este, prin definiție o îndatorire, nu este oare total nepotrivit să asociem două cuvinte care au semnificații contrare, pentru a defini un fenomen damnabil ? Cum să admitem că există posibilitatea de a te sustrage legal de la îndeplinirea unei obligații ? Și dacă admitem că poate exista evaziune fiscală legală, nu înseamnă cumva că instituim o graniță mult prea permeabilă între aceasta și evaziunea fiscală frauduloasă ?

Interesant este și faptul că dihotomia noțiunii de evaziune, care are tradiție nu doar la români, este admisă nu numai de justiție (în mod firesc, pentru că aceasta nu poate sancționa decât evaziunea săvârșită cu încălcarea legii) și de teoreticieni, ci și de legiuitori, de oamenii politici și de finanțiști și aceasta, în pofida faptului, aproape unanim recunoscut, că fenomenul evaziunii

fiscale, care reprezintă sustragerea de la impunere a unei părți mai mari sau mai mici din materia impozabilă, în oricare din formele sale de manifestare, are consecințe extrem de dăunătoare asupra economiei statelor.

A admite totuși, că poate exista evaziune fiscală la adăpostul legii fără a nuanța conținutul acesteia, ni se pare greșit atât timp cât legea însăși permite sustragerea unei părți din materia impozabilă, fără ca acest lucru să fie considerat contravenție sau infracțiune. Evaziunea legală este posibilă deoarece legislația țării în care fapta se săvârșește permite scoaterea de sub incidența impozitelor a unor venituri, părți de venituri, componente ale averii ori a anumitor acte și fapte care, în condițiile respectării riguroase a cerințelor principiilor generalității și echității impunerii, nu ar trebui să scape de la impozitare. Cu alte cuvinte, evaziunea fiscală legală este posibilă pentru că, deși intenția legiuitorului nu a fost de a permite sustragerea de la impunere a materiei impozabile, legea, prin conținutul ei (permisiv ori susceptibil de interpretare), permite acest lucru.

Dar atunci când contribuabilii, respectând legea, își plasează afacerile în paradisuri fiscale, în centre *offshore*, pentru a plăti mai puține impozite, ei nu fac decât să-și exercite un drept, acela de a-și stabili sediul afacerii pentru a reduce - în acord cu legea care permite această deplasare - nivelul contribuțiilor și de a-și îndeplini obligația fiscală în limite mai reduse, dar determinate potrivit legii. În aceste împrejurări, a califica exercitarea dreptului legal, de limitare a bazei impozabile, cu stricta respectare a legii, drept „evaziune fiscală legală” ni se pare o greșeală, pentru că denaturează atât noțiunea de „evaziune”, cât și exercitarea în sine a unor drepturi.

În plus, a admite că se poate vorbi despre „evaziune fiscală legală” creează și impresia greșită că legiuitorul fie adoptă legi greșite, ceea ce este de natură a pune în discuție prestigiul și autoritatea acestuia, fie că legiuitorul admite o anumită formă de evaziune, încurajând, prin aceasta, evazionismul propriu-zis. De aceea, credem că așa numita „evaziunea fiscală legală” poate fi considerată, cel mult, un avantaj creat de lege contribuabililor pentru reducerea materiei impozabile, iar **neexploatarea acestuia doar o dovadă de nepricepere**. Atunci când legiuitorul înțelege să elimine acest avantaj el are soluția simplă a modificării legii.

Care sunt cauzele evaziunii fiscale?

Geneza evaziunii fiscale este indisolubil legată de impozite și taxe, adică de stat și apariția lui. Sustragerea de la plata obligațiilor fiscale a fost o preocupare continuă a celor care trebuiau să le plătească și este și în zilele noastre pentru că nevoile de resurse ale statelor cresc continuu și odată cu aceasta crește și presiunea fiscală. Dar multitudinea obligațiilor pe statele le impun contribuabililor ca și povara acestor obligații au stimulat și stimulează ingeniozitatea contribuabililor, preocuparea lor de a găsi noi și noi procedee eludare a obligațiilor fiscale.

Evaziunea fiscală este un fenomen național și internațional, iar formele ei de manifestare sunt în continuă adaptare, metodele de evaziune schimbându-se cu o uimitoare rapiditate. Evaziunea fiscală a fost, întotdeauna, activă și ingenioasă, a fost mereu cu un pas înaintea legilor fiscale pentru că fiscul lovind indivizii în averea lor, îi atinge în cel mai sensibil interes: interesul bănesc.

Formele de manifestare a evaziunii fiscale s-au perfecționat continuu, iar dezvoltarea tehnologiilor și a comerțului virtual a deschis noi orizonturi și pentru acest fenomen. Economia subterană, evaziunea fiscală și corupția sunt stări ale economiei, manifestări ale comportamentului economic și social al contribuabililor care, oficial, sunt blamate de autoritățile publice, de *mass media* și de oamenii politici, dar care nu scapă doar oprobriului oamenilor de rând ci sunt privite cu o anumită înțelegere și chiar practicate, din multiple rațiuni.

Evaziunea fiscală este un fenomen complex, cauzele sale fiind multiple, iar dintre acestea amintim doar câteva:

- **factorul psihologic**, tradusă în dorința contribuabilului de a nu plăti niciodată decât ceea ce nu poate să nu plătească. Pentru omul obișnuit, a înșela fiscalul este o probă de abilitate, nu de necinste, iar plata obligațiilor fiscale este privită ca o dovadă de naivitate, nu de integritate. Dar pentru oamenii de afaceri? Dorința lor de câștiguri substanțiale într-un termen redus sau pur și simplu dorința firească de a plăti cele mai mici sume posibile la bugete au dat naștere nu doar unui sentiment colectiv de amoralitate fiscală, dar este de natură a stimula și căutarea și inventarea de procedee și metode dintre cele mai variate și ingenioase, pentru eludarea plății sumelor datorate la bugetul statului sau la bugetele locale.

- **excesul de taxe și impozite care fac sarcina fiscală greu de acceptat**. Statele impun contribuabililor o mulțime de obligații fiscale, lovindu-i în interesele cele mai sensibile: interesele bănești. Când sarcinile fiscale apasă prea greu asupra materiei impozabile (profitului, n.n.), aceasta are tendința de a evada spre a fi salvată. Impozitele excesive vor afecta în final substanța averii contribuabililor, de aceea ele creează un reflex care face să „dispară” capitalurile și veniturile pe care fiscalul vrea să le impună prea mult. Un impozit nu trebuie să pună niciodată pe fugă materia pe care el o lovește. Impozitul trebuie să fie cu atât mai moderat cu cât această bogăție este mai fugitivă. Fiscalitatea excesivă impusă de legiuitori este la fel de vinovată de fenomenul evaziunii ca și cei pe care, prin acest exces, îi provoacă la evaziune.

- **facilitățile fiscale** pe care puterea politică le acordă unor agenți economici din rațiuni care nu au de a face cu politica fiscală, ci cu clientelismul politic. România are o lungă tradiție, Ministerul Finanțelor Publice având, nu de puține ori în istoria sa, în structura sa organizatorică un „serviciu al scutelnicilor”, adică de o instituție specializată în satisfacerea clientelei politice. Dar o atare conduită a puterii constituie, fără îndoială, un prost exemplu și este generatoare de conduite evazioniste din partea celor care nu beneficiază de astfel de scutiri.

- **imperfecțiunile sistemului legislativ**, ambiguitatea și necorelarea sistemului de acte normative, în lipsa unei politici fiscale coerente și creșterea ratei inflației și a fenomenului de sărăcire a populației, vidul legislativ încurajează comportamentul evazionist și este un element favorizant al lipsei de educație.

- **lipsa prejudiciului direct** face ca fenomenul evaziunii fiscale să scape oprobiului mării mase a cetățenilor pentru că ei nu sunt atinși de acest fenomen în mod direct și concret. Evaziunea fiscală a altora nu le provoacă un prejudiciu pe care să-l resimtă în mod direct, după cum plata impozitelor nu pare a le aduce vreun beneficiu vizibil.

- **imposibilitatea stârpirii fenomenului**: experiența a demonstrat că fenomenul evaziunii fiscale poate fi doar limitat, dar în nici un caz stârpit. Contribuabilii manifestă înțelegere față de fenomenul evaziunii pentru că tot viața i-a învățat că ei înșiși ar putea fi nevoiți să se sustragă obligațiilor de plată către bugete din diverse motive, iar între acestea povara fiscalității este un motiv care poate fi cu greu combătut.

- **transformarea fraudelor în obligații fiscale pentru populație**: viața a dovedit că numeroase fraude de proporții, multe petrecute chiar în sectorul privat, au devenit, într-un șir care pare fără de sfârșit și din considerente populiste, parte a datoriei publice, transformându-se astfel în obligație fiscală pentru cetățenii cinstiți. În aceștia din urmă se naște un sentiment de revoltă justificată, o reacție de respingere a sarcinii nedrept impuse, dorința de a-și face „dreptate” în singurul mod pe care îl au la dispoziție: neplata, fără riscuri sau cu riscuri cât mai reduse, a obligației pe care, în mod justificat, o consideră nedreaptă.

Dar sunt și **rațiuni mai subtile care justifică fenomenul evaziunii fiscale legale**, acestea stând chiar la baza unor politici oficiale. Astfel, sunt glasuri care susțin că *„este posibil ca pe termen lung, de pe urma evaziunii să aibă de câștigat economia în ansamblul ei, dacă eficiența cu care sunt utilizate resursele rezultate din evaziune este mai mare decât cea pe care ar fi obținut-o guvernul pentru aceste fonduri”*. De aceea nu trebuie să ne mire că *„Unul dintre secretele*

japonezilor în ce privește formarea capitalului este evaziunea fiscală care este încurajată oficial. În mod legal un japonez adult este scutit de taxe pentru un cont de economii medii. Japonia are de cinci ori mai multe conturi de acest fel decât numărul populației, inclusiv copiii. Din această cauză au rata cea mai mare de formare a capitalului. În această concepție, „orice țară care vrea să fie competitivă într-o eră antreprenorială trebuie să-și construiască un sistem de impozite de tipul celui japonez care printr-o atitudine de ipocrizie semioficială, încurajează formarea capitalului”⁴.

Sunt însă țări care încurajează procesul investițional prin fiscalitate redusă, iar rezultatele acestui tip de politică fiscală nu pot lăsa indiferent pe deținătorii de capitaluri. Unele dintre acestea sunt „paradisuri fiscale”.

Evaziunea în paradisurile fiscale

Formele de evaziune fiscală legală sunt numeroase, fără îndoială, între acestea numărându-se și plasarea afacerilor în afara piețelor de bază (*onshore*), respectiv în teritorii *offshore*, adică undeva „în larg”, ori „dincolo de țarm”, în teritorii în care, din diverse rațiuni, statele acordau anumite avantaje celor care le populau, între care avantajele de ordin fiscal erau cele mai atrăgătoare. O evadare dintr-un spațiu sever controlat, într-un spațiu ce oferă o mai mare libertate de acțiune și în care presiunea fiscală este redusă sau nulă

Dezvoltarea paradisurilor fiscale, așa numitele *offshore*, datează din anii '60 - '70 ai secolului trecut și se datorează, în mare parte, reglementărilor protecționiste și impozitelor mari de pe piețele de bază (*onshore*) și nevoii de a compensa distorsiunile provocate de aceste măsuri în comerțul internațional, dar și succesului de care s-au bucurat societățile cu răspundere limitată la apariția lor în Anglia, aceste societăți constituind, se pare, punctul de plecare al *offshore*-urilor. Dar originile paradisurilor fiscale sunt vechi și le găsim în Grecia Antică, unde comercianții, spre a evita plata taxei de 2% din valoarea importurilor și exporturilor își mutau afacerile în insule, una dintre aceste insule – Delos – fiind model de paradis fiscal.

Centrele *offshore* nu au fost, nu sunt și nu trebuie privite ca zone în care criminalitatea financiară este la ea acasă, cel puțin pentru considerentul că multe dintre aceste centre se bucură de o bună reputație, grație calității serviciilor financiare pe care le oferă, capacității de inovație, de creare a unor noi produse financiare, strategiilor de marketing promovate și pentru că multe centre *onshore* preiau modelul de succes al inovațiilor financiare *offshore*. Totuși, reputația lor este pusă la îndoială chiar de către OECD, sub cuvânt că ele conduc la o competiție dăunătoare a taxelor, că oferă nerezidenților posibilitatea de a scăpa de taxe, că se caracterizează prin lipsa transparenței, că refuză schimbul de informații privind contribuabili înregistrați pe teritoriul său și că se caracterizează prin lipsa unor activități substanțiale, aceasta fiind una din cauzele tendinței de schimbare a denumirii lor în „centre financiare *offshore*” ori în aceea de „centre financiare internaționale”, dar se cuvine să remarcăm că această ultimă denumire poate crea nedorite și inacceptabile confuzii.

Centrele *offshore* continuă însă să atragă pentru că oferă produse financiare cu cerere mare, la prețuri scăzute și ridicat nivel calitativ, pentru stabilitatea în reglementare de care se bucură și care conferă siguranță beneficiarilor serviciilor, pentru că sunt mai puțin sau deloc influențate de măsurile de armonizare legislativă din cadrul UE și au un grad de libertate care lipsește centrelor *onshore*, pentru că formalitățile și timpul necesar pentru înființarea unor societăți comerciale sunt reduse, pentru că secretul unor operațiuni este asigurat.

⁴ P. F. Druckner (Inovația și sistemul antreprenorial, Ed. Enciclopedică, 1993, p. 171.

În același timp, ratele ridicate ale inflației pe piețele *onshore*, instabilitatea politică, nivelul ridicat al fiscalității, măsurile protecționiste, controlul schimbului monetar (acolo unde există), birocrăția sistemului bancar și a celui administrativ fiscal, faptul că piețele financiare nu sunt suficient de liberalizate, vor constitui și în viitor motiv de refugiu în localizări *offshore*.

Doctrina asociază însă evaziunea fiscală și în special evaziunea fiscală internațională cu paradisurile fiscale localizate în acele teritorii sau țări în care ponderea prelevărilor fiscale este redusă sau inexistentă, cum sunt: Andora, Antilele Olandeze, Antigua și Barbados, Bahamas, Bahrein, Insulele Cayman, Delaware, Elveția, Hong Kong, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Panama, Singapore. În astfel de țări sau teritorii sunt constituite și înregistrate societăți comerciale străine către care sunt dirijate profiturile realizate de societăți situate în țări cu fiscalitate ridicată.

Anglia are încă 13 teritorii dependente, din care 9 locuite, în care, din diverse rațiuni, fiscalitatea este redusă. Între acestea: Belize (Guatemala consideră că teritoriul îi aparține ei), Insulele Bermude, Caraibe, Insulele Virgine Britanice, Gibraltar. Centrele financiare *offshore* aparținând Marii Britanii sunt împânzite de bănci din toată lumea, din rândul cărora nu lipsesc marile bănci americane Citibank, Chase Manhattan și Banker Trust, gigantul elvețian Credit Suisse, Banque Nationale de Paris, ori bănci olandeze precum ABN-AMRO și Miess Pierson etc.

În Liechtenstein (ale cărei interese externe sunt reprezentate de Elveția, cu care a constituit, de altfel și o uniune vamală și monetară) sunt înregistrate mai multe societăți (aproximativ 40.000), decât populația (aproximativ 25.000 de locuitori) și aceasta pentru că orice societate comercială care își stabilește sediul pe teritoriul acestui stat este scutită de plata impozitului pe profit. În Insulele Cayman, numărul societăților comerciale înregistrate este aproximativ același cu numărul populației (20.000) atracția fiind motivată de nivelul redus al fiscalității. Elveția, Antilele Olandeze etc. sunt, de asemenea, atractive grație fiscalității relativ reduse.

Istoria însăși a validat paradisurile fiscale, fiind demn de menționat în dezvoltarea acestora de către Elveția care, în ajunul celui de al doilea război, a oferit evreilor servicii bancare protejate de secret, acceptând depozite anonime. Dar exemplul de paradis modern îl constituie Bahamas-ul, care în anii 60 ai secolului trecut a reușit, impunând diferențiat pe nerezidenți, să atragă într-un timp scurt, mari investiții și să plaseze teritoriul pe locul doi în topul taxelor din serviciu bancare.

Pentru unii, evaziunea fiscală și spălarea banilor pare a fi mobilul urmărit atunci când apelează la societățile *offshore*, iar câteva cazuri cu mare ecou în lumea finanțelor (afacerile Enron și Parmalat, ori fraudele grosolane din „Principatul Sealand” și Dominionul Melchizedek”), justifică o astfel de apreciere și prejudecățile care s-au înfipt adânc în mintea celor care se luptă cu evaziunea și fraudă fiscală. Uneori, chiar la nivel instituțional, una dintre cele mai critice poziții față de fenomenul *offshore* aparținând, așa cum am văzut, OECD.

Părerile, opiniile asupra fenomenului au evoluat mult în ultimii ani, iar aceste evoluții au cauze diverse. Între ele, calitatea produselor și serviciilor oferite în centrele *offshore*. Ele atrag pentru că oferă produse financiare cu cerere mare, la prețuri scăzute și ridicat nivel calitativ. Atrag pentru stabilitatea în reglementare de care se bucură și care conferă siguranță beneficiarilor serviciilor. Atrag pentru că sunt mai puțin sau deloc influențate de măsurile de armonizare legislativă din cadrul UE și au un grad de libertate care lipsește centrelor *onshore*. Atrag pentru că formalitățile și timpul necesar pentru înființarea unor societăți comerciale sunt reduse. Atrag pentru că secretul unor operațiuni bancare este asigurat. Atrag pentru că sunt opusul a ceea ce se întâmplă pe piețele *onshore*, care sunt marcate de rate ridicate ale inflației, instabilitate politică, nivel ridicat al fiscalității, măsuri protecționiste excesive, control al schimbului monetar, birocrăția sistemului bancar și a celui administrativ fiscal, insuficienta liberalizare a piețelor financiare, fenomene însoțite de încălcarea brutală a secretului bancar și a regulii confidențialității și care, nu de puține ori, constituie veritabile atentate la dreptul la viață privată, intimitate, secret al corespondenței etc.

În orice caz, fenomenul nu poate fi și nu trebuie ignorat pentru că, potrivit publicației engleze London Times, mai mult de jumătate din banii care circulă la nivel mondial „se învârt” în mediul *offshore*⁵ și pentru că în fiecare an se înființează 140.000 de societăți comerciale cu un astfel de statut. Pentru că ele confirmă teoria lui Adam Smith referitoare la jurisdicțiile cu avantaj competitiv, teorie care aplicată domeniului examinat susține că centrele financiare *offshore* există deoarece capitalul migrează din statele unde este taxat din greu, controlat, către statele unde acesta poate “lucra” pentru proprietarii lui. Se vorbește, de altfel, chiar de un „*megatrend offshore*”, determinat de faptul că tot mai multe persoane descoperă lumea financiară *offshore*.

Nu sunt, de altfel, întâmplătoare unele schimbări de poziție față de centrele *offshore* ale administrației americane, dar și a Uniunii Europene și a CJCE.

Astfel, într-un raport publicat în 2005, semnat și de vicepreședintele Băncii Rezervelor Federale ale SUA, se remarcau efectele pozitive ale acestora în creșterea competitivității sectorului financiar. Iar într-un document al Congresului Statelor Unite, de dată mai recentă, se reține că: *„piața financiară offshore prezintă multe avantaje pentru operațiunile economice raționale.[...] Așteptările rezonabile, când se află că o entitate este angajată în operațiuni offshore este că se află acolo pentru motive economice oneste, sprijinite de avantaje ce țin de confidențialitate. Motivele cele mai importante pentru utilizarea jurisdicțiilor offshore sunt acelea de a profita de rate mari ale dobânzii când împrumuți, de a te bucura de rate mici ale dobânzii când iei cu împrumut, de a scăpa de taxe, de a te bucura de o mai mare flexibilitate în afaceri prin evitarea reglementărilor excesive într-o piață eficientă, de a te bucura de protecția confidențialității când începi o activitate (întrucât ceea ce este cunoscut de alții mai înainte poate periclita succesul afacerii sau marja profitului) și, prin mecanismele confidențialității, de a te ascunde și a te bucura de alte metode de diminuare a riscului prin diversificarea offshore, viitoare speculații și altele.”*

Cazul Statelor Unite ale Americii, țară cu o rată a fiscalității nu foarte ridicată, este un bun exemplu pentru studiul fenomenului evaziunii în paradisuri fiscale pentru că potrivit prestigioasei publicații „Fortune”, primele 1000 de corporații americane plătesc impozit pe profit foarte mic sau nu plătesc deloc. Or aceasta ar trebui să însemne că corporațiile în discuție sunt deloc sau aproape complet neprofitabile. Dar dacă așa ar sta lucrurile, atunci se pun, firesc, mai multe întrebări: Dacă sunt neprofitabile, de ce mai cumpără investitorii acțiunile lor? Dacă nu aduc profit investitorilor, cum de nu se prăbușește principala bursă, New York Stock Exchange, bursă pe care acțiunile lor sunt tranzacționate? Ce legătură există între faptul că un sfert din cele 1000 de corporații „neprofitabile” sunt înregistrate în statul Delaware? De ce 40% la sută din companiile listate la New York Stock Exchange și 37% din cele listate la American Stock Exchange sunt înregistrate în același mini stat american? Care este explicația masivei migrări, în ultimi ani, a sediului corporațiilor americane către același stat și cum se face că, într-un stat cu doar 684.000 de locuitori își au astăzi sediul social peste 200.000 de corporații. Și în sfârșit, dar nu cel mai puțin important, ce legătură are acest fenomen cu o hotărâre a Curții Supreme de Justiție a Statelor Unite care a statuat că *„Oricine are dreptul de a-și organiza afacerile în așa fel încât să reducă la minimum plata impozitelor corespunzătoare: nimeni nu trebuie să își planifice cheltuielile și veniturile în funcție de exigențele maxime ale Ministerului de Finanțe: nici un cetățean nu are datoria patriotică de a plăti maximum de taxe”* (citată din G. Caraiani, Zonele libere și paradisurile fiscale, Decizie în dosarul *Helvering v. Gregory*, p. 7), considerent ce trebuie acceptat ca poziție oficială a justiției americane față de fenomenul, impropriu denumit „evaziunea fiscală legală” și care explică și justifică dihotomia noțiunii de evaziune: în evaziune fiscală legală și evaziune fiscală frauduloasă.

⁵ Thomass P. Azzara – „Tax Havens of the World,” 7th edition, New Providence Press, p.9

Să precizăm totuși că Curtea Supremă a Statelor Unite nu a făcut decât să-l parafrazeze pe Adam Smith, autorul „Avuției Națiunilor”, care a afirmat cu peste 200 de ani înainte, că *„fiecare om, atâta timp cât nu încalcă legea, este perfect îndreptățit să se ocupe de câștigul propriu, în maniera personală care îi convine”*. Sau poate pe un alt (aproape) la fel celebru dar și mai apropiat de noi economist american Milton Friedman, laureat al Premiului Nobel pentru economie în anul 1976, care ne oferea justificarea împotrivirii la impozite și a recurgerii la evaziune fiscală în termenii următori: *„finalmente, pare illogic să se spună că un om este îndreptățit să aibă ceea ce a produs prin capacități personale sau să aibă produsul avuției pe care a acumulat-o, dar că nu este îndreptățit să își transmită nici o avere copiilor lui; să se spună că un om este îndreptățit să-și folosească venitul pentru o viață desfrânată, dar că nu-l poate transmite urmașilor săi. În orice caz, transmiterea către urmași este o modalitate de a folosi ceea ce ai produs”*.

Uniunea Europeană, preocupată (în exces) de problema armonizării taxelor și impozitelor și a coordonării politicii fiscale a statelor membre (pentru că aceasta reprezintă o componentă a procesului de integrare dar și dovadă de creștere a rolului Uniunii și a instituțiilor sale), este cel puțin reticiență, dacă nu vădită ostilă, față de fenomenul *offshore*. Desigur că problemele pe care le creează aderarea la Uniune a unor țări cu statut de „paradis fiscal” nu sunt puține și nu sunt ușor de rezolvat și aceasta cu atât mai mult cu cât nivelul impozitelor constituie o prerogativă a fiecărei țări membre, iar țările membre nu sunt dispuse să renunțe ușor la această importantă prerogativă a suveranității lor. Reglementările fiscale din centrele financiare *offshore* nu sunt concordante cu politica fiscală a Uniunii Europene, în special în ceea ce privește cerințele de transparentă, respectiv de nediscriminare fiscală, acesta fiind motivul pentru care state care au devenit membre ale Uniunii Europe (exemplu: Cipru) au fost nevoite să renunțe treptat sau să diminueze facilitățile fiscale pe care le ofereau companiilor și activităților de tip *offshore*.

Dar dacă este justificată atenția care se acordă problemei, nu poate fi la fel de justificată respingerea și mai ales condamnarea categorică a fenomenului, fie și dacă avem în vedere doar faptul că, prin calitatea serviciilor și produselor, centrele *offshore* pot fi un model pentru instituțiile și societățile care funcționează *onshore*, ori (mai ales) acela că jumătate din banii în circulație pe mapamond trec prin astfel de centre, deși ele reprezintă ca suprafață, număr de locuitori și putere economică, un procent nesemnificativ.

Este, pe de altă parte, de remarcat și faptul că jurisprudența Curții de la Luxembourg este conformă cu principiile și valorile fundamentale ale dreptului atunci când confirmă dreptul fondatorilor de a decide liber asupra statului în care vor înființa societatea și a statului (statelor) în care se va desfășura activitatea (*onshore/offshore*), dreptul societăților străine la egalitate de tratament cu societățile naționale, dreptul suveran al statelor de a stabili numărul și mărimea impozitelor dar și necesitatea cooperării fiscale între statele membre, ca parte componentă a principiului colaborării loiale sau al fidelității. Curtea a reținut că *„împrejurarea că un resortisant comunitar urmărește să obțină avantaje fiscale în vigoare într-un alt stat membru, altul decât cel de reședință, nu îl poate lipsi pe acesta de dreptul de a se întemeia pe dispozițiile Tratatului, și, ca urmare, împrejurarea că societatea este stabilită într-un stat membru în scopul de a beneficia de o legislație mai favorabilă nu este suficient în sine pentru a constitui o utilizare abuzivă a acestei libertăți⁶. Înșă, în timp ce, simpla împrejurare că o societate rezidentă creează un sediu secundar, precum o filială, într-un alt stat membru, nu poate constitui o prezumție generală de evaziune fiscală și nu poate justifica o măsură ce compromite exercitarea unei libertăți fundamentale, totuși, o măsură națională ce restricționează libertatea de stabilire poate fi justificată în situația*

⁶ Pct. 27 din Hotărârea dată în cauza Centros și pct. 96 din hotărârea în cauza C-167/01, Inspire Art, Rec.2003, p.I-10155

în care vizează în mod specific aranjamente pur artificiale destinate ocolirii aplicării legislației statului membru în cauză”.⁷

Opțiunea de a desfășura activitatea într-un centru *offshore* nu are, în sine, nimic condamabil. Și aceasta pentru că deși există controverse cu privire la utilizarea acestora este acceptată ideea de legitimitate a opțiunii pentru constituirea unei companii într-un astfel de centru, pentru că au făcut istorie, pentru că au cunoscut o evoluție continuă și succese care le situează în fața unor centre tradiționale putând constitui modele pentru acestea, pentru că sunt atractive și se vor dezvolta în viitor, pentru că, deși există centre *offshore* suspecte ori chiar dovedite că au constituit loc de desfășurare a unor activități ilicite, aceasta nu înseamnă că toate sunt implicate în astfel de activități, pentru că nici centrele *onshore* nu sunt toate „curate”, dar și pentru că una din două bancnote sau monede în circulație tranzitează aceste centre.

Apoi, pentru că utilizarea facilităților legale pe care le oferă centrele financiare internaționale, inclusiv scutiurile de impozite și taxe, constituie o opțiune legitimă și un mod de planificare fiscală la care se apelează curent, dar și legal, în relațiile internaționale. Și pentru că este dovedit că judecarea activităților *offshore* nu trebuie confundată cu judecarea problemelor de fraudă fiscală, chiar dacă structurile *offshore* pot fi utilizate și în aceste scopuri.

Offshore-ul, o soluție pentru toate afacerile

Statul de *offshore* al unei societăți comerciale procură avantaje atât investitorului, cât și statului sau teritoriului cu un asemenea statut. Dar și altora, cum sunt societățile *onshore* care oferă servicii similare și pentru care societățile *offshore* pot constitui modele de urmat sau competitori cu care se confruntă, competiție din care pot rezulta produse și servicii mai bune.

Investitorului îi aduce **avantaje fiscale** (fiscalitate zero sau aproape zero pentru că societățile înregistrate în paradisuri fiscale plătesc doar o taxă de înregistrare anuală fixă, iar profitul se impozitează în statul de rezidență în cotă de 0-5%), formalități contabile minime, oportunități de evitare a dublei impunerii (în unele cazuri) care permite reducerea substanțială a sarcinilor fiscale etc., dar și o seamă de **avantaje conexe**: confidențialitate, anonimatul acționariatului, riscuri reduse, un nivel redus al birocrăției, flexibilitate și operativitate în înmatricularea companiei, absența controalelor traumatizante, posibilitatea derulării operațiunilor și păstrării economiilor în orice monedă care face posibilă reducerea pierderilor de pe urma cursului de schimb valutar. Centrele *offshore* sunt atractive pentru că oferă produse financiare cu cerere mare, la prețuri scăzute, dar și prin capacitatea de inovație, de creare de noi produse financiare și prin strategiile de marketing aplicate.

Centrele financiare *offshore* există deoarece capitalul migrează din statele unde este impozitat excesiv către statele unde poate lucra cu maximum de profit pentru proprietarii lui. Și, oricum, nevoia și dorința de expatriere a capitalului și a afacerilor este mai pronunțată acolo unde intervenția statului este proastă.

Dar societățile care funcționează în astfel de centre procură avantaje statelor cu astfel de regim prin: taxe de înmatriculare, funcționare, licență etc., locuri de muncă, valorificarea potențialului economic local, eliminarea sărăciei și a efortului de ajutorare a teritoriilor *offshore*. Dar statelor din care societățile pleacă spre alte țări ori spre „paradisuri fiscale”, fenomenul ar trebui să le procure momente de neliniște, iar nu reacții adverse. Pentru că fenomenul *offshore* demonstrează carențele din reglementarea activităților *onshore*.

Avem, așadar, toate motivele să ne îndreptăm privirile spre „paradisurile fiscale” și să ne înregistrăm acolo afacerile. Și nici un motiv, argument ori interdicție care să ne oprească din

⁷ Pct. 26 în cauza ICI, pct.37 din hotărârea în cauza C-324/00, Lankhorst-Hohorsdt, în Rec 2002, p. I-11779

dorința de a face afaceri într-un paradis terestru, afară de lipsa curajului de a exploata inteligent oportunitatea pe care o oferă o astfel de deplasare a afacerilor ori viziunea îngustă a celor incapabili să înțeleagă că modelul de urmat este cel care funcționează bine și nu cel care te face să fugi de el. Iar cel care funcționează cu rezultate care atrag pe orice investitori nu poate fi oprit decât cu riscuri pe care statele nu au interes să și le asume. Nu întâmplător, americanul Walter H. Diamond (1914-2008), expert în comerț, impozite și economie, autor a 81 de lucrări de specialitate, își exprima convingerea că investițiile *offshore* se vor dezvolta rapid în viitor și aceasta în pofida atacurilor, a restricțiilor impuse de guverne, a listelor negative, și ale altor asemenea măsuri și concluziona că „*de fapt, ceea ce cred este că secolul XXI va fi cunoscut ca secolul domiciliilor offshore*”.

Au înțeles oamenii de afaceri din România că afacerile în „paradisuri fiscale” reprezintă o oportunitate care nu poate fi ignorată și că „fuga” în *offshore* nu este evaziune fiscală frauduloasă ? Da, cu siguranță, pentru că recent, o societate britanică de consultanță declara unei prestigioase reviste de specialitate că realizează 600 de înregistrări pe an și că 80% dintre clienții săi sunt români.